

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND ACTIVE LEARNING MANAGEMENT
OF TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE PHETCHABUN

ชัยมงคล แก่นโท¹, จิติมา วรรณศรี²

Chaimongkol Kaentho¹, Jitima Wannasri²

Corresponding Author E-mail: chaimongkol.g5@gmail.com

Received: Dec 16, 2024; Revised: Jan 19, 2025; Accepted: Feb 24, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 310 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 271 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ผู้บริหารสถานศึกษา, ครู

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Student in Master of Education Degree, Education Administrators, Naresuan University

²อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Advisor, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study learning leadership of school administrators, 2) study active learning management of teachers, and 3) study the relationship between learning leadership of school administrators and active learning management of teachers under the Secondary Education Service Area Office Phetchabun. The sample was 310 school educational administrators and teachers under the Secondary Education Service Area Office Phetchabun in academic year 2024, consisted of 39 school administrators selected through purposive sampling, and 271 teachers using stratified random sampling. The research tool was a 5- rating scale questionnaire on the relationship between learning leadership of school administrators and active learning management of teachers under the Secondary Education Service Area Office Phetchabun with a validity ranging between 0.67 to 1.00 and reliability coefficient of 0.99. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research results were found as follows:

1) Overall, the learning leadership of school administrators was at a high level. 2) Overall, the active learning management of teachers was at the highest level. 3) Overall, the relationship between learning leadership of school administrators and active learning management of teachers was at positive high level with the statistical significance at the .01 level.

Keywords : Learning Leadership, Active Learning Management, School Administrators, Teachers

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2544 - พ.ศ.2643 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลง และเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเชื่อมต่อข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคและทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทั้งข้อมูลทางเศรษฐกิจและการลงทุน ความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (สุทธิวรรณ ตันติธรรณวงศ์, 2560: 2845) ดังนั้น การจัดการศึกษาทั่วโลกในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามความถนัด ความสนใจ โดยเพิ่มความรู้มีทักษะ มีคุณธรรมและจริยธรรม เชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: 1) ในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคล ที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นำความแปลกใหม่มาสู่การพัฒนาองค์กร เน้นการพัฒนาตนเองและบุคคลผ่านการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม สามารถกระตุ้นให้บุคคลพัฒนางานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ มีลักษณะอยู่ 10 ประการ (กนกอร สมปราชญ์, 2560: 51) องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความกล้าคิดสร้างสรรค์ 2) สภาพแวดล้อมที่ทรงพลังต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 3) ความยืดหยุ่น/การมีความยืดหยุ่น 4) การบูรณาการของศาสตร์และวิธีการ 5) การนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน 6) การเรียนรู้เป็นทีม 7) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบทและมีความเฉพาะตัว 9) ความพอเพียงตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 10) การวิจัยโดยมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนางานในลักษณะการวิจัย ซึ่งภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัล โดยผู้นำมีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรมในสถานศึกษา มีการบูรณาการเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 4) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งทางด้านวิชาการ ชีวิต และวิชาชีพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ การบริหารเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายและพัฒนาตนเอง พร้อมส่งเสริมครูและบุคลากรให้มีศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนการศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อยกระดับการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ และคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา

สถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้และปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน สถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. 2567: 36) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จากสภาพความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาแนวทางและสร้างแรงกระตุ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรครูในสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดและทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้

1.1 ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้

ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นแนวคิดในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้และเทคโนโลยี เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในองค์กรผ่านการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจและทักษะที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมยุคปัจจุบัน ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ดังนี้

กนกอร สมปราชญ์ (2560: 253) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้ให้บรรลุผล และสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้ หรือต่อการขยายศักยภาพการเรียนรู้และเกิดนวัตกรรม โดยผ่านการแบ่งปัน การเชื่อมต่อกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก หุ้นส่วน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระบบและนอกระบบของการศึกษาเรียนรู้หรือในชุมชนแห่งการเรียนรู้

ลักขวงษ์ จิระสุวรรณภักดี และคณะ (2566: 225) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ เป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการเรียนรู้เป็นทีม เน้นการสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสิทธิภาพและความสามารถเพื่อนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ คือ ลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในองค์กร โดยเน้นการพัฒนาตนเองและบุคลากรผ่านการสร้างองค์ความรู้และความสามารถ เพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กร และชุมชนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบขององค์กรหรือชุมชน

1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

อำภพรณ ตันตินาครกุล (2558: 22) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการบริหารจัดการโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงทางสังคม นักเรียนและความท้าทายใหม่ ๆ จากสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูในการประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง และมีส่วนร่วมกับกระบวนการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

กนกอร สมปราษฎ์ (2560: 252) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพล ทำให้เกิดการขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ทุกระดับ เป็นทั้งกระบวนการพฤติกรรม และความสามารถที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น มีนวัตกรรม มีการพัฒนาวิชาชีพเกิดขึ้น ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งส่งศักยภาพประสิทธิภาพประสิทธิผลขององค์กร ชุมชน และสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ทุกระดับ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาวิชาชีพ ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สร้างแรงบันดาลใจให้ครูในการพัฒนาตนเองและโรงเรียน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระบบการศึกษา

1.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ นฤมล จิตรเอื้อและคณะ (2560), ญาณิ ศรีประเสริฐ (2560), อนุชิต พันธัง (2563), สุภาพรณ จีสอน (2564), ศรสวรรค์ พานซ้าย (2564), ปราณี มาแสวง (2564) และภัทรสุดา อีระชาญวิทย์ (2565) ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด นักวิชาการดังกล่าวสรุปเป็นตัวแปรภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านวิสัยทัศน์
- 2) ด้านวัฒนธรรมการทำงาน
- 3) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้
- 4) ด้านความใฝ่เรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มุ่งกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

กมลวรรณ แสนแสนและนันทยา น้อยจันทร์ (2565: 996) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ ทั้งทางกระบวนการคิดขั้นสูง ด้วยกระบวนการคิดแบบวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการลงมือปฏิบัติ ใช้ทักษะในการแก้ปัญหา และเกิดทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิต

พิมพันธ์ เตชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข (2563: 35) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำกิจกรรม

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน การตั้งคำถาม อภิปราย อ่าน เขียน และแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกถือว่ามีสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (2566: 92-93) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active leaning) เป็นการสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและมีพื้นฐานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน โดยที่การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครู และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน

มนสิข สิริสมบุญ (2567: 164-172) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกันและให้ผู้เรียนแสดงออกมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

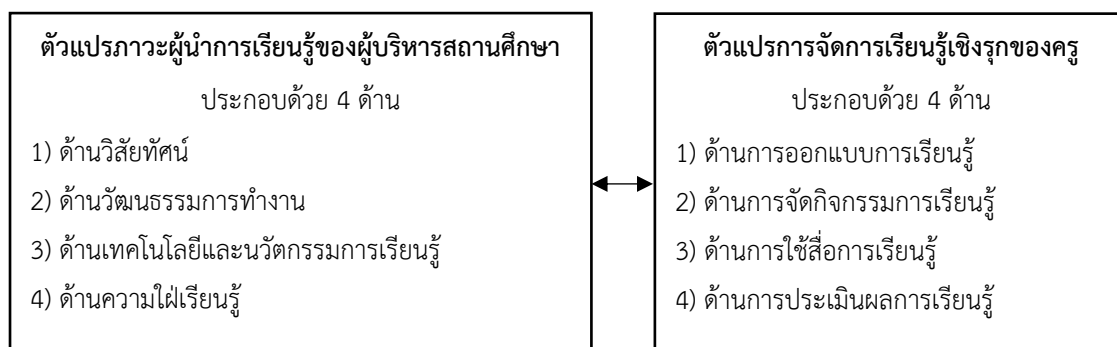
สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ทั้งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผ่านการทำงานกลุ่มและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

2.3 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ตามแนวคิดของ กนกวรรณ ฉัตรแก้ว (2562), จิตมา วรรณศรี (2564), สุนิสา ดวงขตา (2564), ปญญิสสา เปงยาวงษ์ (2565), ดำรง วงศ์ระโช (2565), นันทพร วงศ์อิสยาห์ (2566), ณัฏฐริยา ภาธรธนฤต (2566) และวิชิรา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดนักวิชาการดังกล่าวสรุปเป็นตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้
- 4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยมุ่งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 98 คน และครู จำนวน 1,423 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,521 คน จาก 39 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จำนวน 310 คน จาก 39 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในปีการศึกษา ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (สถิรพร เชาวันชัย, 2561: 64) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 271 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนแต่ละสหวิทยาเขต

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านวัฒนธรรมการทำงาน 3) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านความใฝ่เรียนรู้ จำนวน 33 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 28 ข้อ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับนี้ไปตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยวิเคราะห์หาค่า IOC มีค่า 0.67 - 1.00 และนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตอนที่ 2 เท่ากับ 0.99 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตอนที่ 3 เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 310 ฉบับ ได้รับคืน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผู้วิจัยตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment-Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวม

ที่	ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	(n=310)		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.39	0.61	มาก
2	ด้านวัฒนธรรมการทำงาน	4.39	0.62	มาก
3	ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้	4.35	0.63	มาก
4	ด้านความใฝ่เรียนรู้	4.41	0.63	มาก
รวม		4.38	0.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, SD=0.59) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, SD=0.63) รองลงมา ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านวัฒนธรรมการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, SD=0.61), ($\bar{X}$ = 4.39, SD=0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, SD=0.63)

2. ผลการศึกษากิจการการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวม

ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	(n=310)		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการออกแบบการเรียนรู้	4.55	0.49	มากที่สุด
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.47	มากที่สุด
3	ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้	4.45	0.53	มาก
4	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้	4.55	0.48	มากที่สุด
รวม		4.52	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, SD=0.44$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55, SD=0.49$), ($\bar{X} = 4.55, SD=0.48$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50, SD=0.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45, SD=0.53$)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ตารางที่ 3 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (Y)				การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม ($Y_{รวม}$)
	ด้านการออกแบบการเรียนรู้ (Y_1)	ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Y_2)	ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ (Y_3)	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ (Y_4)	
ด้านวิสัยทัศน์ (X_1)	.54**	.60**	.56**	.53**	.62**
ด้านวัฒนธรรมการทำงาน (X_2)	.57**	.62**	.56**	.54**	.64**
ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ (X_3)	.59**	.67**	.63**	.54**	.68**
ด้านความใฝ่เรียนรู้ (X_4)	.58**	.66**	.61**	.55**	.67**
ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม ($X_{รวม}$)	.60**	.67**	.63**	.57**	.69**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{XY} = .69^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกสูงสุดกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ ($r_{X_3Y} = .68^{**}$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความใฝ่เรียนรู้ ($r_{X_4Y} = .67^{**}$)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวม พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านความใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในแสวงหาความรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากร เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรสุวรรณค์ พานซ้าย (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ด้านความใฝ่เรียนรู้ ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการพัฒนานวัตกรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปราณี มาแสวง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ด้านการใฝ่เรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ และด้านการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม ตามลำดับ

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ในภาพรวม พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบการเรียนรู้และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และการประยุกต์ บูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรูปแบบใหม่ ๆ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำแผนการเรียนรู้ เตรียมสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านประสบการณ์จริงและการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ อำพล แซ่ตั้งและจรรยา บุญธรรม (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้นเน้นการลงมือปฏิบัติและด้านการมีทักษะการคิด การแก้ปัญหา การนำไปประยุกต์ใช้ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กนกวรรณ ฉัตรแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในภาพรวม ปฏิบัติอยู่ในระดับมากและรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พิจารณาในรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรอบรู้ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตามสถานการณ์และบริบทในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านวัฒนธรรมการทำงาน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ และด้านความใฝ่เรียนรู้ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ รัตนบุรีและสุนทรี วรรณไพเราะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนให้มีคุณภาพ

1.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม พบว่า ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุน จัดอบรมให้ความรู้ในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สามารถสร้างสื่อการเรียนรู้หรือพัฒนานวัตกรรม ส่งผลให้การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและครูเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวมสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาการปรับเปลี่ยนสิ่งเดิม บูรณาการแนวคิดต่าง ๆ สู่นวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในด้านการบริหารสถานศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ฉัตรแก้ว. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.

กนกกร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก.

วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 12(34), 51-66.

_____. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.

กมลวรรณ แสนแสนและนันทิยา น้อยจันทร์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 (ฉบับที่ 1), 992-999.

เจนณัฐ มิ่งศิริธรรม และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2566). การเรียนรู้ที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

ญาณิ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ณัฏฐริยา ภาธรธนฤต. (2566). การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ดำรง วงศ์กระโซ่. (2565). สภาพและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- นฤมล จิตรเอื้อและคณะ. (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนาองค์การสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปกร ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 1738-1754.
- นันทพร วงศ์อิสยาห์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปราณี มาแสวง. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญญา เป่งยาวงษ์. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข. (2563). การเรียนรู้เชิงรุกและรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรสุดา ธีระอายุวิทย์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2567). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(1), 164-172.
- ลักขวงษ์ จิระสุวรรณภักดี และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, 41(2), 219-239.
- วิจิตรดา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรสวรรค์ พานซ้าย. (2563). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศุภลักษณ์ รัตนบุรีและสุนทรี วรรณไพเราะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 18(1), 36-50.
- สถิพร เขาวนชัย. (2561). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา เอกสารประกอบการสอนวิชา 354517 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2567. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2567, จาก <https://www.pnb.go.th/>.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567, จาก <http://academic.obec.go.th/web/document/view/143>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). 20 บทเรียน ต้นแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).
- สุทธวีรธรรม ตันตริจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาไรศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 2843-2854.
- สุนิสา ดวงขตา. (2564). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภาพรณ จีสอน. (2564). ภาวะผู้นำการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนุชิต พันธัง. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อำพล แซ่ตั้งและจรรยา บุญธรรม. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน Active Learning ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10(3), 187-200.
- อำภาพรณ ตันตินาครกุล. (2558). ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนในยุคศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 5(1), (15-24).